

Saben els universitaris utilitzar la informació?

Blanca Salom Carrasco
Cristina Tomás Martínez

Tècniques del Servei de Biblioteques
i Documentació. Universitat de València.

Cada curs acadèmic, quan els estudiants s'acosten als mostradors de les nostres biblioteques o ens demanen ajuda a través del servei *online* «La biblioteca respon», ens preguntem si són competents informacionalment. Són capaços de cercar, avaluar, organitzar i utilitzar de manera correcta la immensa quantitat d'informació a la qual accedeixen?

Tots ens enfrontem diàriament a la massa d'informació que ens envolta i la seleccionem, utilitzem, transformem i reelaborem contínuament. Per fer-ho, són imprescindibles les competències informacionals i informàtiques. En el context universitari aquestes competències són crucials. Els estudiants estan cursant les titulacions implantades pel Pla Bolonya amb un model d'ensenyament i aprenentatge molt diferent a l'anterior. Els professors els animen, des del primer dia, a que siguin els protagonistes del seu aprenentatge i adopten una actitud activa.

Cal que els estudiants manegen diferents fonts d'informació: catàlegs de biblioteques, portals web, bases de dades, revistes i llibres electrònics..., per a elaborar treballs, projectes, dissertacions, ampliar les anotacions de classe, participar en debats i en moltes altres activitats. Tot açò culmina en el Treball de fi de grau (TFG) que realitzen en quart curs i per al qual necessiten cercar bibliografia, organitzar les referències que han trobat, avaluar la informació, usar-la correctament, i finalment, organitzar les diferents parts del treball, redactar-lo, presentar-lo i defensar-lo.

D'altra banda, els estudiants disposen d'una gran quantitat d'eines informàtiques que els ofereix la universitat: correu electrònic, espais virtuals de treball i emmagatzematge, aula virtual, blogs, xats, fòrums... que han d'utilitzar de manera eficient i correcta.

A més, la universitat forma els estudiants per a l'entrada en el món laboral i és una realitat que

les empreses i ocupadors valoren cada vegada més la capacitat d'aprenentatge continu, de posada al dia permanent i d'adaptació a noves eines i contextos. I per a tot açò es necessita manejar eficaçment la informació i la tecnologia.

Aquestes competències s'ensenyen de forma diversa a la nostra universitat: dins d'assignatures d'introducció al grau, sessions de formació a la carta sol·licitades a les biblioteques, jornades sobre la preparació del TFG, etc. En aquest variat context, el Servei de Biblioteques de la Universitat de València col·labora amb els docents per a aconseguir un únic objectiu: que els estudiants adquirisquen aquestes competències informacionals.

La conducta informacional

Quina és la conducta informacional dels estudiants quan arriben a la universitat? Com i on cerquen la informació? La resposta encertada a aquestes preguntes ens dona les pistes per a definir els continguts

dels cursos i dissenyar activitats útils i adequades.

El contacte amb els estudiants en les sessions de formació i les consultes que plantegen ens mostra que tenen àmplia experiència en la navegació web, són ràpids a cercar, visualitzar i transmetre la informació que els interessa. Dedicuen bastant temps a navegar, publicar i compartir continguts digitals i estan acostumats a l'accés immediat a la informació des de qualsevol lloc i en qualsevol moment gràcies als seus dispositius mòbils.

Quan l'alumnat necessita informació sol emprar els grans motors de cerca, utilitza el llenguatge natural per a plantejar l'estratègia i visualitza els resultats de manera superficial. Quan obté llargs llistats de resultats fa una ullada general a les primeres pàgines i es descarrega o imprimeix alguns resultats sense aplicar suficients criteris per a seleccionar la informació adequada. Alguns autors parlen de la «impulsividad, fragmen-

«El Servei de Biblioteques de la Universitat de València col·labora amb els docents per a aconseguir un únic objectiu: que els estudiants adquirisquen aquestes competències informacionals»

«Quan l'alumnat necessita informació sol emprar els grans motors de cerca, utilitza el llenguatge natural per a plantejar l'estratègia i visualitza els resultats de manera superficial»

tación y superficialidad en el consumo y uso de la información». (Gómez Hernández, 2010).

Detectem també que els estudiants que arriben a la Universitat tenen dificultats per a interpretar les referències bibliogràfiques que els proporcionen els professors i per a cercar-les correctament en els catàlegs. Especialment, els costa identificar i localitzar els articles de revista o capítols de llibres.

A l'hora de realitzar treballs no coneixen bé quan cal citar les fonts i com fer-ho i a voltes abusen del talla/pega sense saber que poden cometre plagis de manera involuntària.

La capacitat dels futurs graduats

Com es comporta un estudiant competent informacionalment? És conscient de la seua necessitat d'informació i sap seleccionar la font més adequada: catàlegs de biblioteques, cercador Trobes Plus, bases de dades, enciclopèdies, diccionaris, revistes i llibres electrònics, cercadors especialitzats, etc. En el cas de recórrer a cercadors generals coneix com traure'ls el màxim partit perquè usa les funcionalitats avançades. A més, empra paraules clau que defineixen i limiten el tema que cerca per a no córrer el risc de perdre informació important. Quan s'enfronta als llargs llistats de resultats aplica uns criteris d'avaluació per a quedar-se amb

el més idoni i fiable. També és conscient de la importància de citar les fonts que ha usat i coneix la manera correcta de fer-ho.

Les biblioteques universitàries de tot el món estan treballant des de fa temps en aquest sentit. A Espanya podem assenyalar el document *Competencias informáticas e informacionales (CI2) en los estudios de grado* (Comissió mixta CRUE-TIC y REBIUN, 2012) que ofereix unes recomanacions per a la capacitat dels futurs graduats i, d'altra banda, el fòrum RED Alfabetización informacional (ALFARED, 2010), comunitat virtual per a l'estudi, promoció i posada en pràctica de serveis d'alfabetització informacional.

A les biblioteques de la Universitat de València es va iniciar aquesta formació en el curs 2009/2010 col·laborant en les assignatures que inclouen aquestes competències. Des de llavors s'ha recorregut un llarg trajecte per a fer front a la creixent demanda de formació. Actualment, el Servei de Biblioteques i el Servei d'Informàtica aposten per un model de formació *online* obert a tots els estudiants de grau i amb un reconeixement de crèdits ECTS per a les 31 titulacions que ho han sol·licitat.

Aquest model es plasma en el curs *online* *Aprèn a fer els teus treballs de classe: cerca i utilitza la informació correctament* (APRÈN CI2) que s'està impartint per primera vegada en el curs 2014/2015. El contingut s'estructura en 6 unitats a l'Aula Virtual i es complementa amb una sessió presencial.

El curs comença amb un qüestionari previ que ens permet obtenir un judici diagnòstic més precís dels hàbits i les mancances dels estudiants. La comunicació és constant al llarg del curs mitjançant fòrums i correu. Per a superar-ho, han de realitzar diverses proves obligatòries que ens permetran validar i millorar les pròximes edicions del curs.

Pròximament està previst oferir aquest curs en 3 nivells: un de bàsic

i introductor per als estudiants de primer de grau, un nivell mitjà per a segon i tercer i un nivell avançat centrat en la preparació del TFG.

En definitiva, la universitat té un paper crucial en la formació en aquestes competències. Tota la comunitat universitària (equips de govern, professors, personal de biblioteques, informàtics, etc.) hem d'implicar-nos per a aconseguir que els estudiants finalitzen els seus estudis amb les habilitats necessàries per a abordar els desafiaments del seu futur personal i professional. ■

Referències

- Gómez Hernández. J.A. (2010). Las bibliotecas universitarias y el desarrollo de las competencias informacionales en los profesores y los estudiantes. En: *Competencias informacionales y digitales en educación superior* [monogràfic en línia]. *Revista de la Universidad y Sociedad del Conocimiento* (RUSC). Vol. 7, núm. 2. UOC. [Data de consulta: 26/03/2015]
- Comissió mixta CRUE-TIC y REBIUN (2012). *Competencias informáticas e informacionales (CI2) en los estudios de grado*. [en línia] [Data de consulta: 26/03/2015]
- ALFARED, 2014. <http://www.alfared.org/> [Data de consulta: 26/03/2015]
- (APRÈN CI2) *Aprèn a fer els teus treballs de classe: busca i utilitza la informació correctament*. <http://ci2.blogs.uv.es/> [Data de consulta: 26/03/2015]